ANDMEKAITSE INSPEKTSIOON

VAIDEOTSUS
avaliku teabe asjas nr 2.1.-3/25/1433-3071

Otsuse tegija	Andmekaitse Inspektsiooni jurist Karin Uuselu
Otsuse tegemise aeg ja koht	03.11.2025 Tallinnas
Vaide esitamise aeg	22.09.2025 (registreeritud inspektsioonis 23.09.2025)
Teabevaldaja	Elektrilevi OÜ aadress: Veskiposti tn 2, 10138 Tallinn e-posti aadress: elektrilevi@elektrilevi.ee
Vaide esitaja	Eraisik e-posti aadress: xxxxxxxxxxx@xxxxxxx.xxx

RESOLUTSIOON

Avaliku teabe seaduse (AvTS) § 45 lg 1 punkti 1 ning haldusmenetluse seaduse (HMS) § 85 punkti 4 alusel

otsustab Andmekaitse Inspektsioon:

1) jätta vaie rahuldamata, kuna Elektrilevi OÜ ei ole teabenõudega küsitud dokumentide osas teabevaldaja AvTS-i mõistes;
2) teha vaideotsus teatavaks vaide esitajale ja teabevaldajale.

VAIDLUSTAMISVIIDE:

Kui Andmekaitse Inspektsioon jätab vaide rahuldamata, siis on vaide esitajal õigus pöörduda teabevaldaja vastu halduskohtusse (AvTS § 46 lg 2). Vaide esitaja saab 30 päeva jooksul pöörduda Andmekaitse Inspektsiooni vastu halduskohtusse, kui Andmekaitse Inspektsioon rikkus menetlemisel vaide esitaja õigusi muul viisil.

FAKTILISED ASJAOLUD:

1. Varasema kirjavahetuse jätkuna edastas vaide esitaja Elektrilevi OÜ-le 13.09.2025 teabenõude, milles palus:
    a. *väljavõtet Elektrilevi töötaja poolt viidatud standardi (EVS-EN 60898-1) punktidele koos standardi endaga, millele Elektrilevi töötaja oma vastuses tugineb, eesti keelsena.*
    b. *tuua välja viide koos terviktekstiga Elektrilevi töötaja poolt viidatud ohutust reguleerivale õigusaktile, korrale vms.*
2. Elektrilevi märkis 22.09.2025 teabenõude vastuses, et *D-tunnusjoonega kaitselüliti kasutamine ei ole põhjendatud. Nagu eelmises vastuskirjas oli mainitud, C-tunnusjoonega kaitselüliti kasutamine Elektrilevi OÜ poolt tugineb standardile EVS-EN 60898-1.*
3. Kuna vaide esitaja ei olnud rahul sellega, et ettevõte ei väljastanud teabenõudes küsitud väljavõtet standardist ning ohutust reguleerivat dokumenti, siis edastas ta 22.09.2025 Andmekaitse Inspektsioonile (AKI) sellekohase vaide, mille AKI menetlusse võttis.

4. Vaidemenetluse kestel (16.10.2025) saatis Elektrilevi vaide esitaja teabenõudele täiendava vastuse, milles väljastas standardist EVS-EN 60898-1 eestikeelse väljavõtte ning andis lisaselgitusi liitumispunkti ohutuse ning tarbijate võrdse kohtlemise osas.

VAIDE ESITAJA NÕUE JA PÕHJENDUSED:

Vaide esitaja nõue:
Vaide esitaja palub AKI-l *kohustada Elektrilevi Oü-d väljastama mulle ülalnimetatud standardi väljavõte selles ulatuses, mis puudutab nende äraütleva seisukoha toetamist erineva tunnusjoonega kaitselülitite kasutamist ning väidetav Elektrilevi ohutuseekrijaga vastuollu minemise alusdokument.*

Vaide põhjendused:
Vaide esitaja selgituste kohasel oli ta seoses üleminekuga 1-faasiliselt elektriühenduselt 3-faasilisele ühendusele Elektrileviga kirjavahetuses enne vaide aluseks oleva teabenõude edastamist. Elektrilevi küll viitas varasemas vastuskirjas standardile EVS-EN 60898-1, kuid ei esitanud sisulist väljavõtet sellest. Samuti ei väljastatud ka vastuses osutatud ettevõtte sisemisi ohutuseeskirju. Sellest tulenevalt edastas vaide esitaja 13.09.2025 ettevõttele teabenõude, milles palus esitada väljavõtte märgitud standardist ning Elektrilevi sisemisest ohutuseekirjast, mis keelab D-tunnusjoonega kaitselüliti kasutamise eramus. Vaide esitaja on seisukohal, et ettevõte eiras teabenõude vastamise tähtaega ning jättis väljastamata oma vastuses viidatud dokumendid.

Vaide esitaja hinnangul on tal õigus teada, millele tuginevalt Elektrilevi oma otsuseid teeb, sest elektriteenus on elutähtis teenus. Võrguvaldajana ja teenusepakkujana, sh 1-faasiliselt 3-faasilisele ühendusele üleminekuteenuse osas, on Elektrilevi riikliku osalusega ettevõttena monopoli seisundis. Lisaks märgib vaide esitaja, et ta on ettevõttelt korduvalt soovinud väljavõtteid vastavast eestikeelsest standardist, mis ei ole eraisikule internetis avalikult kättesaadav ning Elektrilevi ohutuseekirjast, millele asutus oma eitavates vastustes on tuginenud.

TEABEVALDAJA PÕHJENDUSED:

Järelepärimise vastuses AKI-le selgitatakse, et vaide esitaja teabenõue registreeriti Elektrilevi dokumendiregistris 13.09.2025. Vaide esitaja teabenõudele vastati 22.09.2025 ja 23.09.2025 vastuskirjadega. Kuivõrd vaide esitaja pärast Elektrilevi vastuskirju selles küsimuses rohkem ei pöördunud (küll aga toimus suhtlus muudes küsimustes), siis järeldas ettevõte, et vaide esitaja sai oma teabenõudele piisava vastuse. Seoses vaidemenetlusega AKI-s saatis Elektrilevi 16.10.2025 vaide esitajale lisaks põhjalikumad selgitused.

Standardi EVS EN 60898-1 osas selgitab ettevõte, et see ei kuulu neile, vaid Standardimis- ja Akrediteerimiskeskusele ning Elektrilevi on ostnud üksnes litsentsi dokumendi kasutamiseks. Kuna standard on kaitstud autoriõigusega, siis ei saa Elektrilevi seda kolmandate isikutega, sh vaide esitajaga jagada (https://www.evs.ee/et/standardid-ja-autorioigused). Ka ei ole Elektrilevil standardit eestikeelsena.

Elektrilevile arusaadavalt oli teabenõudes esitatud küsimus ohutust reguleeriva õigusakti kohta suunatud liigvoolukaitselülitite valikule, mille osas lähtub Elektrilevi justnimelt standardist EVS EN 60898-1. Lisaks selgitatakse AKI-le, et *kuigi võrguteenuse osutamist võib pidada avaliku ülesande täitmiseks, siis kaitselüliti paigaldamine ei ole avalik ülesanne. Nii ei ole Elektrilevi selle teabe osas teabevaldaja.*

Täiendavalt on ettevõte AKI järelepärimise vastuses selgitanud, et *kuna oma sisult on 1-faasilt 3-faasile üleminek võrguteenuse tarbimistingimuse muutmine ning võrguteenust võib elektrituruseaduse kohaselt osutada ainult võrguettevõtja, siis saab ka vastavat teenust osutada üksnes võrguettevõtja. Küll aga teeb võrguettevõtja 3-faasile üleminekuks vajalikke töid üksnes võrgus kuni liitumispunktini, kuid mitte kliendi elektripaigaldises. Oma elektripaigaldise 3-faasile*

üleminekuks saab klient vajalikud tööd tellida turul tegutsevalt vabalt valitud elektrikult./.../ Kaitselüliti tüüp tarbimistingimuste (st võrguteenuse tingimuste) hulka ei kuulu. Võrguettevõtjal on võrgu omanikuna kohustus tagada võrgu ohutus ja töökindlus. Nii määrab võrgu konfiguratsiooni ja tehnilised lahendused, sh valib võrgukomponendid võrguettevõtja.[1] *Kaitselüliti tüüp kui ohutuse tagamiseks vajalik kaitsemeede valitakse samuti lähtuvalt võrgu ohutusest ja töökindlusest. Seda, milliseid kaitsemeetmeid (sh millise tüübi kaitselüliteid) on võrgu ohutuse ja töökindluse tagamiseks vajalik kasutada, saab otsustada ainult võrguettevõtja kui võrgu omanik.*

ANDMEKAITSE INSPEKTSIOONI PÕHJENDUSED:

Vaide ese

1. Vaide esitaja märkis AKI-le 22.09.2025 esitatud vaides, et ettevõte ei väljastanud talle teabenõudes küsitud dokumente. Seega on vaide esemeks teabenõude nõuetekohane täitmata jätmine.

2. Vastavalt AvTS § 45 lg 1 punktile 1 on AKI pädevuses järelevalve teabenõuete täitmise ja teabe avalikustamise üle.

Elektrilevi OÜ teabevaldajana

3. Elektrilevi puhul on tegemist eraõigusliku juriidilise isikuga, kes on teabevaldaja ainult kindlatel juhtudel. AvTS § 5 lõikest 2 tulenevalt laienevad eraõiguslikule juriidilisele isikule teabevaldaja kohustused, kui isik täidab seaduse, haldusakti või lepingu alusel avalikke ülesandeid – ehk siis teabe osas, mis puudutab avalike ülesannete täitmist. Samuti võrdsustatakse teabevaldajaga äriühing teabe osas, mis puudutab riigi või kohaliku omavalitsuse eelarvest avalike ülesannete täitmiseks või toetusena antud vahendite kasutamist AvTS § 5 lg 3 punkti 2 alusel. Sama lõike punkti 1 kohaselt võrdsustatakse teabevaldajaga ka ettevõtja, kes on kaubaturul valitsevas seisundis, omab eri- või ainuõigust või loomulikku monopoli, – teabe osas, mis puudutab kaupade ja teenuste pakkumise tingimusi, hindu ja nende muudatusi.

4. Eelnevast tulenevalt juhib AKI vaide esitaja tähelepanu sellele, et ka riigi asutatud või osalusega äriühingud ei ole teabevaldajad asutuse valduses oleva teabe osas täies ulatuses nagu seda on riigiasutused. Seadusandja on ette näinud kindlad olukorrad, mil riigi asutatud või osalusega ettevõte on teabevaldaja. Elektrilevi saab teabevaldajaks olla üksnes neil juhtudel, mis on välja toodud vaideotsuse eelmises punktis.

5. Elektrilevi eesmärk põhimääruse 2.1 punkti kohaselt on võrguteenuse osutamine jaotusvõrgu kaudu ja tema põhiliseks tegevusalaks on elektrienergia jaotus. Seega on Elektrilevi puhul tegemist jaotusvõrgu ettevõttega, kes osutab võrguteenust. Elektrituruseadus (ELTS) § 65 lg 1 annab loetelu teenustest, mida loetakse võrguteenusteks, mida võrguettevõtjad osutavad. Seega on Elektrilevi seadusest tulenev ülesanne ehk avalik ülesanne võrguteenuse osutamine.

6. Vaide esitaja toob välja, et Elektrilevi elektriteenuse pakkujana osutab elutähtsat teenust. Märgime, et elektrienergiaga varustamine tulenevalt hädaolukorra seaduse § 36 lõike 1^1 punktist 1 on tõesti elutähtsa teenuse osutamine. ELTS § 21^1 punkti 4 järgi on elutähtsa teenuse osutajaks üksnes need võrguettevõtjad, kelle jaotusvõrguga on ühendatud üle 10 000 tarbija. Elektrilevi 2024. a aasta majandusaruande[2] järgi on Elektrilevil 513 753 klienti. Majandustegevuse seadustiku § 5 lõike 3 järgi on elutähtsat teenust osutav ettevõtja, kes osutab riigi või kohaliku omavalitsuse valdava enamiku elanike kasutatavat teenust, sealhulgas elektriteenust, üldist majandushuvi pakkuva teenuse osutaja ehk

[1] Elektrisüsteemi toimimise võrgueeskiri § 19 lg 5.
[2] majandusaasta_aruanne_2024_32191a3faa.pdf

üldhuviteenuse osutaja. Seega ei ole kahtlust, et Elektrilevi puhul on tegemist eraõigusliku juriidilise isikuga, kelle tegevus võrguteenuse pakkumisel toimub avalikes huvides.

7. Riigikohus on andnud avaliku teabe seaduse rakendamise seisukohalt avaliku teenuse mõiste kohta olulise selgituse, öeldes, et avaliku ülesande täitmisega on tegu siis, kui asutus on eraõiguslikule isikule õigusakti või lepinguga andnud volituse või pannud kohustuse osutada avalikes huvides sellist teenust, mille toimimise eest vastutab seaduse järgi lõppkokkuvõttes riik või mõni muu avalik-õiguslik juriidiline isik (3-3-1-19-14, p 11). Avalik huvi mingi teenuse olemasolu vastu iseenesest ei muuda veel seda teenust avalikuks ülesandeks. Kui eraisik (nt osaühing eraõigusliku juriidilise isikuna) osutab teenust vabatahtlikult nt turul valitseva nõudluse rahuldamiseks, ei täida ta avalikku ülesannet. Avalikuks ülesandeks muutub teenus seega siis, kui seda osutatakse avalik-õigusliku isiku seadusest tuleneva kohustuse täitmiseks (3- 3-1-19-14, p 12).

8. Elektrilevi on oma vastuses AKI-le selgitanud, et kuigi sisult on 1-faasilt 3-faasile üleminek võrguteenuse tarbimistingimuse muutmine ning võrguteenust võib ELTS-i kohaselt osutada ainult võrguettevõtja, siis teeb võrguettevõtja 3-faasile üleminekuks vajalikke töid üksnes võrgus kuni liitumispunktini, aga mitte kliendi elektripaigaldises. Vastavate tööde tegemiseks saab klient tellida turul tegutseva vabalt valitud elektriku.

9. AKI mõistab ettevõtte selgitustest tulenevalt, et 1-faasilt 3-faasile üleminek võrgus kuni liitumispunktini kuulub ettevõtte võrguteenuse kui avaliku ülesande täitmise hulka. Samas kliendi elektripaigaldises ei pea seda teenust osutama üksnes Elektrilevi, vaid isik võib selle töö jaoks valida mõne muu ettevõtte/elektriku. Seega vaideotsuse 6. punktis välja toodud kohtuotsuse selgituste pinnalt tähendab see AKI hinnangul seda, et kliendi elektripaigaldises 1-faasilt 3-faasile üleminekuks tehtavaid töid teeb Elektrilevi turul valitseva nõudluse rahuldamiseks, mitte ettevõttele seadusega pandud avaliku ülesande täitmiseks. Sellest tulenevalt leiab AKI, et Elektrilevi ei ole AvTS § 5 lõike 2 alusel teabevaldaja teabenõudes küsitud teabe ehk kliendi elektripaigaldises 1-faasilt 3-faasile ülemineku tööde, sh kaitselüliti paigaldamise osas.

10. Lisaks on AKI seisukohal, et Elektrilevil kui teabevaldajal ei ole ka kohustus anda teabenõudes küsitud dokumentide osas teavet AvTS § 5 lg 3 punkti 1 alusel. Esiteks seetõttu, et ettevõtte selgituste kohaselt võib klient enda elektripaigaldises 1-faasilt 3-faasile ülemineku tegevuste osas tellida tööd turul tegutsevalt vabalt valitud elektrikult. Seega ei oma Elektrilevi eelnevalt märgitud tegevuse osas monopoli. Teiseks seetõttu, et teabe väljastamise kohustus hõlmab üksnes kaupade ja teenuste pakkumise tingimusi, hindu ja nende muudatusi. Isegi, kui Elektrilevi on turgu valitsevas seisundis, siis oleks ettevõte teabevaldajaks ainult eelnevalt loetletud teabe osas. Näiteks 3-faasilisele võrguühendusele üleminekuga seotud teenuse tingimuste ja hindade teave on avalikustatud ettevõtte veebilehel https://elektrilevi.ee/et/teenused/peakaitsme-muutmine. Elektrilevi selgituste kohaselt ei kuulu kaitselüliti tüüp, mis on olnud ettevõtte ja vaide esitaja erimeelsuste üks osa, tarbimistingimuste hulka.

11. Samuti ei ole AKI hinnangul Elektrilevil kui teabevaldajal kohustus anda teavet AvTS § 5 lg 3 punkti 2 alusel. Seda põhjusel, et teabenõudes küsitud dokumendid ei puuduta riigi või kohaliku omavalitsuse eelarvest avalike ülesannete täitmiseks või toetusena antud vahendite kasutamist. AKI-le teadaolevalt tasub klient teabenõudes küsitud teabe aluseks olevate kliendi elektripaigaldises 1-faasilt 3-faasile ülemineku tööde eest ise.

Teabenõude täitmine

12. Isiku õigus teabenõuet esitada tuleneb AvTS §-ist 6, mille kohaselt on teabenõue teabenõudja poolt samas seaduses sätestatud korras teabevaldajale esitatud taotlus teabe

saamiseks. Teabenõudja on iga isik, kes esitab teabevaldajale nõude AvTS-is sätestatud korras (AvTS § 7).

13. Teabevaldaja peab teabenõude täitma viie tööpäeva jooksul (AvTS § 18 lg 1). Elektrilevi selgituste kohaselt registreeriti vaide esitaja teabenõue ettevõtte dokumendiregistris 13.09.2025 ehk laupäeval. Kuna teabenõude menetluse tähtaegu arvestatakse alates teabenõude registreerimisele järgnevast tööpäevast (AvTS § 18 lg 3), AKI hinnangul praegusel juhul esmaspäevast 15. septembrist, siis seadusejärgne teabenõude täitmise tähtaeg pidi olema 19.09.2025 (reede). Teabenõudele vastati 22.09.2025 (esmaspäev). Seega vastas ettevõte vaide esitaja teabenõudele üks päev hiljem, kui seadus seda ette näeb.

14. Selgitame, et kuigi teabenõudele on hilinemisega vastatud, siis HMS kohaselt on õiguslik olukord saavutatud ning vaide esitaja õiguste rikkumine selles osas lõppenud. Täiendavalt juhime tähelepanu sellele, et isegi ettekirjutusega ei saaks teabevaldajat kohustada teabenõuet tagantjärgi uuesti tähtaegselt täitma.

15. Seaduse kohaselt tuleb teabenõuet täites teabevaldajal kas väljastada küsitud dokumendid juurdepääsupiiranguteta osas (AvTS § 17 ja § 38 lg 2) või keelduda teabenõude täitmisest mõnel AvTS §-s 23 nimetatud alusel. Keeldumist tuleb ka põhjendada.

16. Vaide esitaja selgituste kohaselt on ta ettevõttelt mitmeid kordi küsinud väljavõtteid standardist EVS-EN 60898-1 eestikeelsetena ning Elektrilevi ohutuseekirjast. AKI mõistab ettevõtte selgitusi selliselt, et vaide esitaja varasemas vastuskirjas peeti silmas eelnevalt märgitud standardist tulenevaid ohutusnõudeid. Lisaks märkis Elektrilevi järelepärimise vastuses, et märgitud standard ei kuulu neile, ettevõte on ostnud üksnes litsentsi dokumendi kasutamiseks. Kuna kõnealune standard on kaitstud autoriõigusega, siis ei saa Elektrilevi seda kolmandate isikutega jagada. Ka ei ole Elektrilevil standardit eestikeelsena.

17. AKI arusaamist mööda on tegemist elektroonilise dokumendiga[3], mis tähendab, et kasutusleping määratleb täpsemalt lubatud ja keelatud tegevused (nt avaldamine asutuse kodulehel, kolmandele isikutele väljastamine jne). Seega ei ole välistatud olukord, et litsentsi eest tasunud asutus ei tohi dokumenti jagada nii nagu Elektrilevi selgitust järgi on ka praegusel juhul. Lisaks on standard inglisekeelne, mis tähendab, et teabenõuet ei saaks igal juhul nõuetekohaselt täita, sest dokumenti eestikeelsena ettevõtte kinnitusel neil ei ole. Samas edastades Elektrilevi 16.10.2025 teabenõude täiendavas vastuses standardist väljavõtte eestikeelsena.

18. Kuigi Elektrilevi ei ole teabevaldaja selle teabe osas, mida praegusel juhul teabenõudega küsiti, siis teatud teenuste osas on ettevõte teabevaldaja AvTS-i mõttes. Seega on asutusele teada seadusejärgne teabenõudele vastamise kord. Sellest tulenevalt juhime Elektrilevi tähelepanu sellele, et kui teabenõudega küsitud dokumenti ei saa väljastada, siis tuleb ettevõttel keelduda teabenõude täitmisest AvTS-i alusel ning seda selgelt ja üheselt ka teabenõudjale selgitada ja põhjendada, mitte teha seda üksnes vaidemenetluse raames.

Kokkuvõte

19. Vaide esitaja palus AKI-l kohustada Elektrilevi väljastama teabenõudes küsitud väljavõtte standardist EVS EN 60898-1 ning kaitselüliti kasutamise ohutust reguleeriva dokumendi. Kuigi Elektrilevi ei ole AvTS-i mõttes teabevaldaja küsitud standardi osas, mis muu hulgas reguleerib ka kaitselüliti ohutust, siis on ettevõte vaide esitajale vaidemenetluse raames edastanud väljavõtte küsitud standardist ning andnud lisaselgitusi ohutusnõuete osas. Kuna vaide esitaja ei ole täiendavaid pretensioone esitanud ning vaie lahendatakse vaide eseme ulatuses, siis puudub alus ettekirjutuse tegemiseks. Sellest tulenevalt jääb vaie rahuldamata.

[3] EVS-EN 60898-1:2019 - EVS standard evs.ee | et

(allkirjastatud digitaalselt)

Karin Uuselu
jurist
peadirektori volitusel